

EDITORIAL

BJP's dilemma

The decision of the BJP to ally with the 'soft separatist' PDP led by Mufti Mohammad Sayeed and after his demise by his daughter Mehbooba Mufti in the aftermath of the 2014 Assembly poll when the former swept predominantly Hindu Jammu and the latter was far the leading party in the almost exclusively Muslim Kashmir Valley given the ethnic cleansing of the Kashmiri Pandit community over 25 years ago, is undergoing its severest test today. Jammu & Kashmir Chief Minister has ratcheted up the articulation of her party's agenda, which of course she has every right to do without being called anti-national despite our strong disagreement with her. In calling for talks with Pakistan as the only way to ensure peace in the State even as fideyean attacks from Islamabad's proxies and Islamist tanzems on Indian security force camps were ongoing, which itself came just days after her police administration registered an unprecedented FIR against an individual Indian Army officer whose unit appears prima facie to have fired in self-defence as one of its JCOs was set upon by a violent, armed-with-stones mob out for blood in Shopian, Mehbooba Mufti has marked out her ideological territory and is playing rather single-mindedly to her electoral constituency. The question then becomes: Where does that leave her ally and coalition partner in the State Government, the BJP? Critics of the party have made the usual allegations about the fishes and loaves of office being the reason the BJP is still supporting the PDP but that is in the main, though there surely would be some at the individual level who would love to continue enjoying the perks of office, a load of rubbish. Anecdotal evidence from across the country suggests the BJP's electoral prospects are being damaged, rather than enhanced, by the tie-up with the PDP especially in recent months with the spike in terror attacks in Jammu and Kashmir and the optics that have come to be identified with the PDP-BJP Government given Mehbooba Mufti's utterances.]

LANXESS demonstrates its commitment for Quality Education



LANXESS India Private Limited, a subsidiary of leading global specialty chemicals company LANXESS, has continued its association with Teach For India, which promotes the need for quality education throughout the country. The company has committed a sum of EUR 75000 (approx. INR 53 lakhs) per year for Corporate Social Responsibility projects in India as part of its pledged five year commitment to support the not-for-profit organization's efforts towards providing quality education to underprivileged children. LANXESS relationships with Teach for India will continue to prosper as LANXESS always look forward to extend its supports towards health and education.

Dr. Jacques Perez, Managing Director and Country Representative, LANXESS India Pvt. Ltd. handed over the cheque to Ms. Dimple Gujral, Chief Financial Officer, Teach For India (TFI) at LANXESS House in Thane on February 9, 2018. LANXESS has been contributing to TFI since 2010, starting with a sum of EUR 50,000 per year. LANXESS has supported over 15 TFI fellows (trained teachers on a 2 year full time paid commitment) and over 675 students directly so far. This contribution works as a support for the fellows who volunteer to teach the kids at in the municipal schools since they generally have given up their jobs to fulfill these social commitments. (1-7)

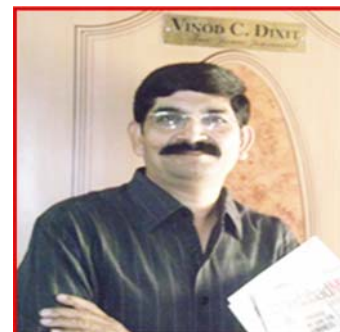
LETTERS TO THE EDITOR

Status & Changing Roles of Women in Indian Society (78)

One feels that women in India will also need the government to organise workshops and awareness campaigns related to thriving, violent superstitious attitudes towards women in those rural pockets where they are rampant. Villagers should be made aware of the punitive consequences of their superstition based treatment of specific women (so-called witch hunting) in their communities. In India, girls are socially mandated to seek their final settlement phase in their husband's home. The girl is taken to belong to someone else's family and not for her own family to keep from the time that she is born. So naturally any investment made on her would ultimately bear returns not to her own parents as the culture propounds but to her husband's family in future. She is thus taken as a liability by her own family. Besides this, her marriage requires more spending on the part of the family in the form of dowry and other gifts. Thus she becomes more than a liability now. She becomes a loss making investment. In rural regions, women suffer from cultural indoctrination from Indian traditions and customs even more acutely. Having less exposure to education and an absolute lack of scope for cultivating rational and critical thinking, these women find themselves lacking the will or ideological weapons (freedom, human rights) for resistance to a dictated fate. As a result, they end up in limiting roles throughout their lives.

Vinod Chandrashekhar Dixit (AHMEDABAD)

Memories of Valentine Day I never forget



Vinod Chandrashekhar Dixit
Free-lance Journalist
Ahmedabad

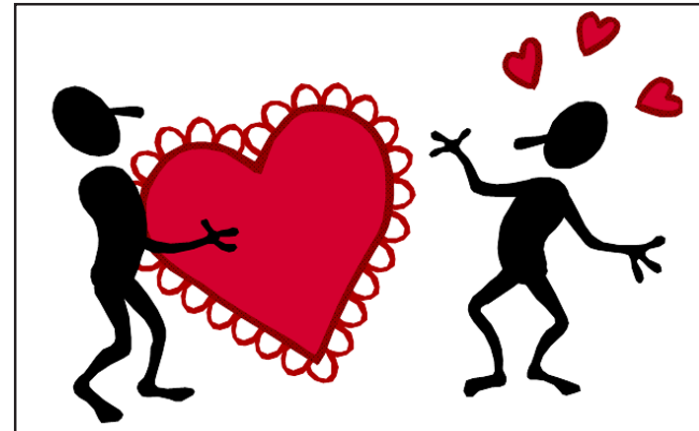
For many Valentine's Day is one day of the year where couples really want to have a great date and show their partner how much they love them and care about. It is one of the hottest occasions of the year, even it is celebrated in winter.

Flowers have a way of creating strong and lasting memories. I would only say that flowers may fade; but the memories and the emotions never vanish. I remember the first flower I ever received from my wife on my first Valentine's Day. I will always remember the comfort

intense emotion call love. Everybody has their own idea and explanation for love, like: - Love is a symbol of eternity. It wipes out all sense of time, destroying all memory of a beginning and all fear of an end. I feel love is the condition in which the happiness of another person is essential to your own.

Romantic thoughts emerge as Valentine's Day approaches and reminders of Valentine's Day lingers for months. It is also natural that we celebrate the occasion by giving our spouse a romantic Valentine's Day gift but we use the Valentine's Day holiday to discuss with our kids the nature of romantic love, and their feelings for their mother. We open up with them, and share our feelings deeply, so that they can see you as a complete person. This may seem sappy, but my relationship with my wife is the most important role model for romantic love and partnership as we grow up.

Our life is full of colors and I hope this Valentine day



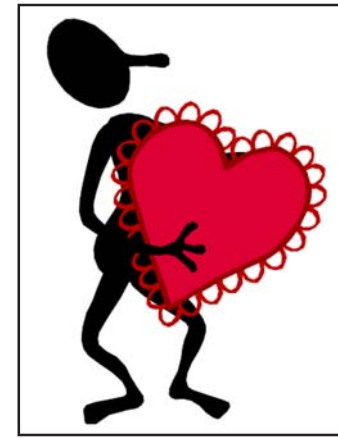
those flowers gave my family. Her beauty and energetic personality are forever linked to the purity and splendor of white flowers. There are so many ways to describe that

will add more colors in our life. My 19th Wedding Anniversary falls on Valentine Day. (Yes, it's really on Valentine's Day) I am trying to figure out what to do for my



Celebrating 25 Years of marriage (Silver Jubilee)
It takes only a moment to fall in love but a lifetime to prove that it was truly meant to be forever.

wife on this special day. As I thought about my wife this week, I was reminded of how wonderful she is. She is perfect for me; she puts me first, right after God. We never fight, and if we have a disagreement we always work things out without fighting, how perfect is that! She is not afraid to tell me she loves me many times each day. Sometimes I feel we are each others flesh and blood. We are each others essence, our souls are intertwined, and we are a caduceus united. We love each other, adore each other, and respect each other, know each other's limitations and help each other transcend it, and if we cannot, be the strength for each other when one falls.



My Wedding Anniversary that falls on Valentine day always reminds me that "Love is the magician that pulls man out of his own heart." and I can never forget the memories I share every year.

Memories of Valentine Day I never forget

Your Valentine's Day Special (AM-Feb 12) reminded my Wedding Anniversary falls on Valentine Day. Flowers have a way of creating strong and lasting memories. I would only say that flowers may fade; but the memories and the emotions never vanish. I remember the first flower I ever received from my wife on my first Valentine's Day. I will always remember the comfort those flowers gave my family. Her beauty and energetic personality are forever linked to the purity and splendor of white flowers.

Our life is full of colors and I hope this Valentine day will add more colors in our life. I am trying to figure out what to do for my wife on this special day. As I thought about my wife this week, I was reminded of how wonderful she is. She is perfect for me; she puts me first, right after God. We never fight, and if we have a disagreement we always work things out without fighting, how perfect is that! She is not afraid to tell me she loves me many times each day. Sometimes I feel we are each others flesh and blood. We are each others essence,

our souls are intertwined, and we are a caduceus united. We love each other, adore each other, and respect each other, know each other's limitations and help each other transcend it, and if we cannot, be the strength for each other when one falls.

My Wedding Anniversary that falls on Valentine day always reminds me that "Love is the magician that pulls man out of his own heart." and I can never forget the memories I share every year.

VINOD C. DIXIT
B-15 JYOTIKALASH SOCIETY, B/H Sundervan, Satellite,

AHMEDABAD -15
THANKS A LOT TO ALL MY WELL WISHERS

I would only say that flowers may fade; but the memories and the emotions never vanish. Our life is full of colors and I hope this Valentine day will add more colors in our life with your wishes. My Wedding Anniversary that falls on Valentine day always reminds me that "Love is the magician that pulls man out of his own heart." and I can never forget the memories I share every year with all my family groups. FROM VINOD & NEELU.

Zee TV Artists - Valentine's Day quotes

Dheeraj Dhoopar from Kundali Bhagya said, "Love has played a very important role in making me what I am today. It makes you feel wanted, despite all your draw backs and this is the best part about it. My wife Vinny has been my Valentine ever since I understood the meaning of love and she will be my valentine forever. I am not very expressive but I buy her gifts and take her out. I even come home early to shower my love on her and spend some quality time amidst the crazy work schedule. I remember this one time when we both were shooting together on the sets of the show where we first met. It was Valentine's Day and I was behaving as if I don't remember the occasion and didn't do anything special for her. But it was actually a prelude to a surprise I had planned for her after the shoot. I had booked a table for the two of us at a Restro and had told them to decorate it with flowers and



chocolates. After the shoot, I took her there and she was absolutely delighted with the surprise."

Krip Kapur Suri as Adhiraj in Zee TV's Jeet Gayi Toh Piyaa Morre said, "For me every day is like Valentine's Day. Two people who are in love must experience this beautiful feeling and cherish these moments every day of their life. (19-8)

Max Bupa launches 'GoActive'



Max Bupa – one of India's leading standalone health insurance players - today introduced a digitally enabled 'Everyday Use' Health Insurance Plan- Max Bupa GoActive Health Insurance Plan. This new-age product is a disruptive and customer centric offering from Max Bupa, that caters to the 'daily health needs' of Indians and has been designed with an intent to bring a paradigm shift in the health insurance industry.

GoActive is holistic health insurance plan that has been designed to give customers 360degree coverage for their daily health needs including inpatient hospitalization and on-the-go access to OPD, diagnostics, personalized

health coaching, 2nd medical opinion, behavioral counseling and much more. Max Bupa has brought together the industry's premier health-tech providers including GOQii, Practo and 1mg, on a single platform to create a digitally enabled wellness ecosystem that will seamlessly offer all these services to its customers.

Highlighting the key benefits of GoActive Health Insurance Plan, Ashish Mehrotra, MD & CEO, Max Bupa said, "With 1 in 5 Indians being plagued by lifestyle diseases, health insurance is not an option anymore. Over 60% of healthcare expenses in the country are still out of pocket and self-funded by customers. (1-7)

SWORD AND SHIELD PHARMA LIMITED

CIN: L24231GJ1995PLC024809

Registered Office: 55, World Business House, Near Parimal Garden, Ambawadi, Ahmedabad - 380 006

Website: www.swordnshieldpharma.com

Contact: +91 98250 79759

| Particulars | Extract of Un-Audited Financial Results for the quarter and nine months ended on December 31, 2017. (Amount in Rs.) | | |
|--|---|--|----------------------------------|
| | Quarter ended on 31/12/2017 Un-Audited | Quarter ended on 31/12/2016 Un-Audited | Year Ended on 31/03/2017 Audited |
| Total Income From Operations | 51,800.00 | 15,000.00 | 885,768.00 |
| Net Profit / (Loss) for the period (before Tax, Exceptional and/or Extraordinary items) | (344,881.00) | (82,523.00) | (2,453,122.95) |
| Net Profit/(Loss) for the period before tax (after Exceptional and/or Extraordinary items) | (344,881.00) | (82,523.00) | (2,453,122.95) |
| Net Profit/(Loss) for the period after tax (after Exceptional and/or Extraordinary items) | (344,881.00) | (82,523.00) | (2,453,122.95) |
| Total Comprehensive Income for the period [Comprising Profit / (Loss) for the period (after tax) and Other Comprehensive Income (after tax)] | - | - | - |
| Equity Share Capital | 51,506,000.00 | 46,619,170.00 | 46,619,170.00 |
| Reserves (excluding Revaluation Reserve as shown in the audited Balance Sheet of the previous year) | (47,987,118.55) | (45,533,995.60) | (47,987,118.55) |
| Earnings Per Share (of Rs 10/- each) (for continuing and discontinued operations)- | | | |
| Basic : (not annualized for the quarter ended) | (0.067) | (0.440) | (0.476) |
| Diluted:(not annualized for the quarter ended) | (0.067) | (0.440) | (0.476) |

Note:- The above financial is an extract of the detailed format of quarterly Financial Results filed with the Bombay Stock Exchange (BSE Ltd.) under Regulation 33 of the SEBI (Listing Obligation and Disclosure Requirements) Regulation, 2015. The full format of the quarterly Financial Results are available on the Bombay Stock Exchange Website at www.bseindia.com and on the website of the Company.

For, SWORD AND SHIELD PHARMA LIMITED

Sd/-
Pravinbhai Patel
Managing Director
Place: Pennsylvania
Date: February 14, 2018
DIN: 01877446

ASYA INFOSOFT LIMITED

CIN:-L72900 GJ 1985 PLC 029849

Regstrd office:- H.N.HOUSE, FOURTH FLOOR, NIDHI COMPLEX, NAVRANGPURA, AHMEDABAD-380009

Telephone Number: 079-40026440 - Email ID: sayainv@gmail.com

UNAUDITED FINANCIAL RESULTS FOR THE QTR ENDED ON 31/12/2017.

| Particulars | Standalone (Rs. In Lacs) | | |
|--|--------------------------|-----------------------------------|---|
| | Quarter Ended | Year to date Figures/ Year ending | corresponding 3 Months Ended in previous year |
| | 31/12/2017 | 31/12/2017 | 31/12/2016 |
| Total income from operations (net) | 78.09 | 187.94 | 15.61 |
| Net Profit / (Loss) from ordinary activities after tax | 5.29 | 14.79 | 4.75 |
| Net Profit / (Loss) for the period after tax | 5.29 | 14.79 | 4.75 |
| Equity Share Capital | 120.57 | 120.57 | 120.57 |
| Reserves (excluding Revaluation Reserve) | 1264.91 | 1264.91 | 1249.36 |
| Earnings Per Share (before extraordinary) | 0.04 | 0.12 | 0.05 |
| Diluted: | 0.04 | 0.12 | 0.05 |
| Earnings Per Share (after extraordinary) | 0.04 | 0.12 | 0.05 |
| Diluted : | 0.04 | 0.12 | 0.05 |

1. The above results were reviewed by the Audit Committee on 14-02-2018 and taken on record by Board of Directors of the Company at its meeting on 14-02-2018. The above results have been reviewed by the statutory auditors of the Company.

2. The above is an extract of the detailed format of unaudited standalone Quarterly Financial Results filed with the Stock Exchanges under Regulation 33 of the SEBI (Listing and Other Disclosure Requirements) Regulations, 2015. The full format of the Quarter ended Financial Results are available on the Stock Exchange website www.bseindia.com and on the Company's website www.sayainv.com.

For Asya infosoft Limited
Sd/-
Sandip R Shah
Director
Date: 14 / 02 / 2018
Place: Ahmedabad
DIN :00912721

સંપાદકીય

આ વર્ષ આકરું નિવડશે

ભારતીય રિઝર્વ બેંકની સામે હંમેશાં એ અસમંજસ રહેતી હોય છે કે તે વિકાસ દરને પ્રોત્સાહન આપે તેવા કે બજારની અપેક્ષાઓને કળીભૂત કરે તેવા કે પછી મોંઘવારીને નિયંત્રણમાં રાખે તેવામાંથી કેવા પગલાં લે. ખાસ તો દર બે મહિને પડાતી આર્થિક સમીક્ષા ટાંકણે બેંક સામે કેરું વલણ લેવું તેની દિશા હોય છે. આ વખતે આ આર્થિક સમીક્ષા બહાર પાડતી વેળાએ રિઝર્વ બેંકે મોંઘવારીને નિયંત્રણમાં રાખવાના પગલાંની તરફેણ કરી છે. સાથોસાથ તેણે આ બાબતનો પણ ખ્યાલ રાખ્યો છે કે બજારના માહોલ પર તેની કોઈ પ્રતિકુળ અસર પડે નહીં. ગયા વર્ષે ઓગસ્ટ મહિનામાં રિઝર્વ બેંકે રેપો દરમાં થટાડો કરીને તેને છેટકા કર્યો હતો. પરંતુ ત્યારથી હાલની આર્થિક સમીક્ષા સુધી આ મુખ્ય નીતિવિષયક દરને છેટકા પર યથાવત રાખ્યો છે. રિઝર્વ બેંક ઓછા સમય ગણા માટે જે રેપો દરે અન્ય બેંકોને ધિરાણની સુવિધા આપતી હોય છે. રિઝર્વ રેપો દરને પણ રિઝર્વ બેંકે ૫.૭૫ ટકાએ યથાવત રાખ્યો છે. નીતિ વિષયક દરોને યથાવત રાખવાનો નિર્ણય રિઝર્વ બેંકની આર્થિક સમીક્ષા સમિતિએ સર્વાનુમતે લીધો હોવાનું જાહેર કરાયું છે. આ દરોને જાળવી રાખવાની સમિતિને જરૂરત જણાઈ તેના ઘણા કારણો સ્પષ્ટ રીતે કબાઈ રહ્યા છે. હિસેબર મહિના દરમ્યાન કુલાવાનો દર છેલ્લા ૧૭ મહિના દરમ્યાનનો સૌથી વધુ ૫.૧ ટકા રહ્યો હતો. કુલાવાના આ વધારામાં હાલે કોઈ રાહત મળે તેવા કોઈ સંકેત જણાતા નથી. આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં કુડ તેલના ભાવો વધતા દર એવા સંકેત વચ્ચે મોંઘવારી વધે એવી આશંકા છે. ભારત માટે કુડ તેલના ભાવો હંમેશાં આર્થિક સ્થિતિને ડામાડોળ કરી મૂકતા હોય છે. ભારત તેના કુડ તેલની જરૂરતને પૂરી કરવા માટે પાંચે આયાત કરે છે જેને લીધે આયાતના બિલમાં બેંકામ વધારો થાય છે. આયાતના બિલનો આ વધારો વેપારી ખાધમાં વધારો કરતી હોય છે. બીજી તરફ પરિવહન ખર્ચમાં વધારો થવાને લીધે તમામ ચીજ વસ્તુઓના ભાવો વધવા લાગે છે.

ભય એક મનોવિકાર

ભય મનનો એક વિકાર છે. ભયથી મનુષ્ય તૂટી જાય છે અને ધીમે-ધીમે તેનું વ્યક્તિત્વ પણ ફેરફાર થઈ જાય છે. જેને પરમાત્મા સાથે પ્રેમ છે, સૌથી પહેલાં તેની અંદર નિર્ભયતા આવે છે. ભયની કોઈ વાસ્તવિકતા નથી હોતી. તેને પોતાના મન પાસે ફટકવા પછા ન દો. તે ખુદ આપણા દ્વારા પેદા કરવામાં આવેલ એક વિકાર હોય છે. ખેલ-ખેલમાં કાચર બની જનાર બાળકો જીવનના અંતિમ સમય સુધી ડરપોક બની રહે છે. મનોવિજ્ઞાન ભયને એક મનોવિકાર માને છે. જ્યારે મનુષ્ય મનથી ભયભીત થાય છે તો તેના મસ્તિષ્કની ત્રિષિઓ સક્રિય થઈને સ્વાવ પ્રવાહિત કરવા લાગે છે. તે જ કારણે સંસ્કાર સીંચવામાં આવે અને તેમને સમાજના હિતમાં કંઈક કરવા માટે પ્રેરિત કરવા જોઈએ. જો બાળકોના કોમળ મનમાં ઉચ્ચ આદર્શો અને શિક્ષણ તથા સંસ્કારનું મિશ્રણ હશે તો તે ખુદ કંઈક બહેતર કરવા માટે પ્રેરિત થશે. મદાલસાએ પોતાના મન અનુસાર પોતાના બાળકોને બનાવ્યાં. કેટલાક લોકોને વધારામાં ડુંવાં ઊભાં થઈ જાય છે, ગભરાવા લાગે છે, ડરથી કાંપવા સુદ્ધાં લાગે છે. કેટલાક લોકો તો ઉંદર, ગરોળી, કૂતરાં વગેરેથી એટલા ડરે છે કે તે તેમની પાસે આવવું તો દૂર, આસપાસ ફરવાનું પણ પસંદ નથી કરતા.

ભયવાળો વ્યક્તિ જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં અસફળ થાય છે. જેની પાસે આત્મવિશ્વાસ અને આંતરિક મજબૂતી છે, તે મોટામાં મોટું કાર્ય ચપટી વગાડતાં જ કરી દે છે. જો ડરનું જ હોય તો પાપથી ડરો, કુકર્મથી ડરો જેથી તમે પરમાત્માના પ્રેમી લાડલા બની શકો. મૃત્યુ અને દુર્ઘટનાઓ થવાનો ભય હંમેશાં મનુષ્યને સતાવતો રહે છે. આ ભયને પણ ઈશ્વર પ્રત્યે આસ્થા રાખીને જીતી શકાય છે. જે થવાનું છે, તે થઈને જ રહેશે. યાદ રાખો, ઈશ્વરે તમને ડરપોક બનીને જીવવા માટે નથી મોકલ્યા. તમે ભયમુક્ત જીવન જીવવાનું શીખો. તમે તમારી છૂપાયેલી શક્તિઓને જાગ્રત કરીને ઊંચાઈના શિખરોને સ્પર્શો. સત્કાર્યોથી નિર્ભયતા અને અને જીવનમાં ઉચ્ચતા આવે છે.

સ્વાસ્થ્ય માળખાનું સત્ય

નીતિ પંચ તરફથી જારી કરાયેલ સ્વાસ્થ્ય સૂચકાંક પર કેન્દ્ર સરકારની સાથે સાથે રાજ્ય સરકારોના નીતિ-નિયંત્રણોએ પણ યેતી જવું જોઈએ. કારણ કે ભારે આબાદીવાળા રાજ્યોમાં કેરળને બાદ કરતાં કોઈના પણ અંક ૭૦થી વધારે નથી. કેરળ સો માંથી ૮૦ અંક લઈને પ્રથમ સ્થાન પર છે તો પંજાબ લગભગ ૬૫ અંક સાથે બીજા સ્થાન પર. આ ઈન્ડેક્સમાં ક્યાં વધારે આબાદીવાળા ઉત્તર પ્રદેશ, બિહાર અને રાજ્યોએ જે રીતે ૫૦થી પણ ઓછા અંક મેળવ્યા, તેનાથી એ સ્પષ્ટ છે કે ત્યાં સ્વાસ્થ્ય સુવિધાઓ સંતોષજનક નથી. ચિંતાની વાત એ છે કે મોટાભાગના રાજ્યોના અંક ૪૦-૫૦ની આસપાસ જ છે. સ્વાસ્થ્યના વિભિન્ન પાસાંના આધાર પર તૈયાર આ ઈન્ડેક્સનું વિવરણ આવા બાદ કંગાળ રાજ્યોએ પોતાના સ્વાસ્થ્ય માળખાને સુધારવા માટે કમર કસવી પડે. નિ:સંદેહ આ કામ એ રાજ્યોએ પણ કરવું પડશે જે થોડી બહેતર સ્થિતિમાં દેખાઈ રહ્યા છે, કારણ કે તેમની પ્રગતિ સંતોષજનક ન હોઈ શકાય. કેરળ સ્વાસ્થ્ય માળખાને સુધારવાનું કામ ઉલ્લેખનીય રીતે કરી શકે છે તો અન્ય રાજ્યો કેમ ન કરી શકે? કેન્દ્ર સરકારે ફક્ત એમ કહીને કાર્તવ્યની ઈતિશ્રી ન કરવી જોઈએ કે તે આ જ ઈન્ડેક્સના આધારે રાજ્યોને અનુદાન આપશે. તેણે એ સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે રાજ્ય પોતાના સ્વાસ્થ્ય તંત્રને સુધારવાને લઈને જરૂરી પ્રતિબદ્ધતા દેખાડે. આ એટલા માટે વધુ જરૂરી છે, કારણ કે આ વખતના સામાન્ય બજેટમાં જે સ્વાસ્થ્ય વીમા યોજનાને બાજી પલટાડનાર ગણવાયું છે, તે ત્યારે જ સાબિત થશે જ્યારે દેશનું સ્વાસ્થ્ય માળખું બહેતર હશે. હજુ તો સ્થિતિ ચિંતાજનક જ છે.

હાલમાં આપણા દેશમાં પ્રતિ એક હજાર આબાદી પર એક ડોક્ટર પણ સરેરાશ નથી. ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ડોક્ટરોની સાથે સરકારી અને બિનસરકારી સ્વાસ્થ્ય તંત્રની ઉપલબ્ધતા વધુ દયનીય છે. તેનું એક મોટું કારણ એ છે કે એમબીબીએસ કરીને નીકળેલ યુવા ડોક્ટર ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં કામ કરવા માટે તૈયાર નથી. કેટલાંય રાજ્યોએ આના માટે પ્રોત્સાહન યોજનાઓ ચલાવી છે, પરંતુ તે કારગત સાબિત નથી થઈ રહી. એક સમસ્યા એ પણ છે કે પ્રાથમિક સ્વાસ્થ્ય કેન્દ્રોની સાથે અન્ય સરકારી હોસ્પિટલો પર લોકોનો ભરોસો થઈતો જાય છે. આમ આદમી માટે ખાનગી ક્ષેત્રની હોસ્પિટલો મોંઘી જ નહીં, નિયમન અને નિરીક્ષણના અભાવે ભેલગામ પણ છે. આ બધા સિવાય સરકારે એનાથી પણ પરિચિત હોવું જોઈએ કે ભારત એ દેશોમાં છે, જ્યાં સામાન્ય લોકો ઉપચાર કરાવવાના ચક્કરમાં દેવાદાર બની જાય છે. કારગત સ્વાસ્થ્ય તંત્રનો અભાવ સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સતત વિકાસનાં લ-યોને હાંસલ કરવામાં પણ બાધક છે. એને કારણે દેશની ઉત્પાદકતા પણ નથી વધી રહી. એવામાં નીતિ પંચે ફક્ત એટલાથી સંતુષ્ટ ન થવું જોઈએ કે ભારત રાજ્યોના સતર પર સ્વાસ્થ્ય ઈન્ડેક્સ તૈયાર કરનાર પહેલો દેશ બની ગયો છે. તેનું લ-ય એવી પ્રખ્યાત નીતિ-રીતિ બનાવવી પણ હોવી જોઈએ, જેનાથી દેશનું સ્વાસ્થ્ય માળખું ઝડપથી સુધરે અને તે સામાન્ય લોકોની સ્વાસ્થ્ય સંબંધી જરૂરિયાતોને પણ પૂરી કરે.

Edi:Chunilal S. Bhatt, Printer & Pub.: Mayur C. Bhatt, Place of Pub.: 201-2-8, Nandan Complex Opp. Mithakhali Rly Crossing, Mithakhali, Ahmedabad-6 Place of Printing: Mahadev Offset, B-4 Ravi Estate, Rustam Mill Compound, Dudheshwar, Ahmedabad-4. Owner: Kalyani Pub. Pvt. Ltd.

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાના કાંધાસરના વૈજ્ઞાનિકોના સતત માર્ગદર્શન અંતે પ્રયાસોથી ચણાના પાકમાં મબલખ ઉતારો આવવા લાગ્યોન છે

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાના કાંધાસરના વૈજ્ઞાનિકોના સતત માર્ગદર્શન અને પ્રયાસોથી ચણાના પાકમાં મબલખ ઉતારો આવવા લાગ્યો છે અને ગામના ખેડૂતો આર્થિક પગભર બન્યાદ છે. ગામ આખુ જાણે ચણામય બની ગયું હોય તેમ લાગે છે” આ શબ્દોઆ છે યુગ તાલુકાના કરમડ ગામના પ્રગતિશીલ ખેડૂત શ્રી પુનાભાઈ લાલજીભાઈ ચૌહાણના. શ્રી પુનાભાઈએ હસતા હસતા આ બાબતે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે અમો બે-સાર વર્ષ પહેલા ચણાની ખેતી કરી ઉત્પાસદન મેળવતા હતા અને આજે જે ઉત્પાસદન મેળવીએ છીએ તેમાં ખુબજ ફરક જોવા મળેલ છે. અમે પહેલા ચણાની ખેતી કરી માંડ વિષે ૬ થી ૭ મણ નિપન મેળવતા, જે આજે કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાના કાંધાસરના સંપર્કમાં આવ્યુ અને ખેતીના સાઈબોના માર્ગદર્શન અને સમય-સમયે દવાના કરવાના થતા છંટકાવથી અમે આજે વિષે ૨૦ થી ૨૫ મણ ચણા નિપજાવીએ છીએ. વિજ્ઞાનિકોના અભિપ્રાયથી અમે સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ કઢાવી જમીનનું પૃથ્થાકરણ કરાવી જમીનમાં ખૂટતા ખનીજ તત્વોક ઉમેરી ખેતી કરતા થઈ ગયા છીએ.

એવા જ એક બીજા પ્રગતિશીલ ખેડુત શ્રી પુમાનસંગભાઈ વાલજીભાઈ સોલંકીએ હરખસાથ જણાવતા કહ્યું કે અમારા ગામ માટે તો ચણાની ખેતીને એક ચમત્કારો જ માનવામાં આવે છે. વિજ્ઞાન કેન્દ્રના માર્ગદર્શનથી જે અમારું આખુ ગામ ચણાનું વાવેતર કરતું થઈ ગયું છે અને આર્થિક પ્રગતિ હાંસિલ કરી છે. ગામ આખામાં જાણે સૌનાનો સુરજ ઉગ્યોય હોય તેમ તેમ લાગે છે.

કરમડ ગામના જ એવા બીજા પ્રગતિશીલ ખેડુત શ્રી ડુંવરજીભાઈ પ્રસોતમભાઈ ચૌહાણે જણાવ્યું હતું કે અમારા ગામમાં તો ચણા પાકનું વાવેતર વિસ્તાર ૧,૦૦૦ વિધાયી વધી ગયું છે. હવે તો આ ગામના ખેડુતો કંપાસના પાકની બે હાર વચ્ચેય પણ રીલે પાક તરીકે ચણાના પાક લેવા માંડ્યા છે અને જો કંપાસ નબળો પડે તો કાંઈ નહિ ચણાનો પાક તો ખરો જો કે અને કહેવામાં વધતો વિશ્વાસ, પાક, ટેકનોલોજી અને કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રો પર ગામના ખેડુતોના વિશ્વાસ ને લીધે જેઓએ સફળતાનો તેઓ ખરેખર ચણાના બીજાને બિયારણ તરીકે વેચીને સારા નફાનો આનંદ કરીએ છીએ અને આથી ગામના ખેડુતો ખુશ છે.

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાના કાંધાસરના વડા અને કૃષિ વૈજ્ઞાનિક ડૉ. એમ.એસ. ચાંદાવતના જણાવ્યાવ અનુસાર કૃષિ ઉત્પાદનમાં કઠોળ પાકોનું સ્થાન ખુબજ મહત્વત્ત્વનું છે. તેમાંય ચણાનું સ્થાન તો સૌથી મોખરે છે. ચણાનો પાક ભારત દેશની સૌથી વધારે અગતીતા ધરાવતું કઠોળ પાક છે. ભારતમાં મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તરપ્રદેશ, રાજસ્થા ન, ગુજરાત, કર્ણાટક જેવા રાજ્યોમાં ખેડુતો દ્વારા ચણાનું ઉત્પારદન કરવામાં આવે છે. ચણાને ઉષાળીને બે ફાડા કરી દાળના રૂપમાં દૈનિક આહારમાં પણ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ચણાના છોડના પાંદડા શાકભાજી બનાવવામાં કામ લાગે છે. ચણાએ પ્રોટીન પુરુ પાડવામાં ખુબ જ અગત્યછાની ભુમિકા ભજવે છે. ચણામાં પ્રોટીન, કાર્બોહાઇડ્રેટ, કેલ્શીયમ, લોહ તત્વત્વ તથા નિયાસીન તત્વ પણ પ્રયાંમ માત્રામાં ધરાવે છે.

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાના કાંધાસરના તજજ્ઞ કૃષિ વૈજ્ઞાનિકોના માર્ગદર્શન અને પ્રયાસોથી યુગા તાલુકાના કરમડ ગામના ખેડુતોએ ચણાના પાકનું ગુણવત્તાસભર ઉત્પાદિન મેળવી આર્થિક પ્રગતિ હાંસિલ કરી છે. કરમડ ગામ ૩૫૮ કુટુંબોમાં ૧૭૩૪ ની વસ્તી ધરાવે છે. ગામનો કુલ ભોગોલીક વિસ્તાર ૨૮૧.૪ હે. છે. તે પૈકી ૭૦૦ હે. વિસ્તારમાં ખેતી થાય છે. ગામમાં ૧૫૬ ખેડુતો છે. ગામના ખેડુતો ચોમાસુ ઋતુમાં કપાસ, તલ, બાજરી વાલજીભાઈ સોલંકીએ હરખસાથ જણાવતા કહ્યું કે અમારા ગામ માટે તો ચણાની ખેતીને એક ચમત્કારો જ માનવામાં આવે છે. વિજ્ઞાન કેન્દ્રના માર્ગદર્શનથી જે અમારું આખુ ગામ ચણાનું વાવેતર કરતું થઈ ગયું છે અને આર્થિક પ્રગતિ હાંસિલ કરી છે. ગામ આખામાં જાણે સૌનાનો સુરજ ઉગ્યોય હોય તેમ તેમ લાગે છે.

કરમડ ગામના જ એવા બીજા પ્રગતિશીલ ખેડુત શ્રી ડુંવરજીભાઈ પ્રસોતમભાઈ ચૌહાણે જણાવ્યું હતું કે અમારા ગામમાં તો ચણા પાકનું વાવેતર વિસ્તાર ૧,૦૦૦ વિધાયી વધી ગયું છે. હવે તો આ ગામના ખેડુતો કંપાસના પાકની બે હાર વચ્ચેય પણ રીલે પાક તરીકે ચણાના પાક લેવા માંડ્યા છે અને જો કંપાસ નબળો પડે તો કાંઈ નહિ ચણાનો પાક તો ખરો જો કે અને કહેવામાં વધતો વિશ્વાસ, પાક, ટેકનોલોજી અને કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રો પર ગામના ખેડુતોના વિશ્વાસ ને લીધે જેઓએ સફળતાનો તેઓ ખરેખર ચણાના બીજાને બિયારણ તરીકે વેચીને સારા નફાનો આનંદ કરીએ છીએ અને આથી ગામના ખેડુતો ખુશ છે.

અને ઉપલબ્ધિ સંસાધનો વિષે માહિતી મેળવી હતી.

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર ના વૈજ્ઞાનિકો સર્વશ્રી એમ.એફ ભોરણીયા, બી.સી. બોચલાં, એમ.વી. પોકર વગેરે કૃષિ વૈજ્ઞાનિકોએ કરમડ ગામના ખેડુતોને સમુહમાં તાલીમ તથા જાગૃતતા અંગેના કાર્યક્રમો તથા શિબીરો દ્વારા ગતિશીલ કરવામાં આવેલ હતાં. આ ગામના ખેડુતો કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રની દરેક વિસ્તારોક્ષ પ્રવૃતિમાં ભાગ લેવાનું શરૂ કર્યું. ગામના ખેડુતોનું અરસ-પરસનું કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર સાથેનો સંબંધ તથા વૈજ્ઞાનિક ખેતી પધ્ધતિ અંગે ખેડુતોની ધગશ જોઈને કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રવએ કરમડ ગામને વિજ્ઞાન કેન્દ્રની ખેડુતલક્ષી પ્રવૃતિ માટે આવરી લીધેલ. ખેડુતો સાથે ચર્ચા અને ગ્રામીણ સહભાગીની મુલાં કન સમય દરમિયાન ગામમાં વિસરતું જતું ચણા પાક માટે ચર્ચા દરમિયાન ખેડુતોને ચણા પાક વાવેતરનું કેમ ઓછું કરવામાં આવે છે, ત્યામરે ખેડુતોએ જણાવેલ કે ખેડુતો ચણાની ખેતી કરે છે પરંતુ ચણાના પાકમાં સુકારાના પ્રશ્નોના કારણે વિષે માંડ ૬ થી ૮ મણ જ ઉત્પાદન મળે છે તથા રોગને કાબુમાં કઈ રીતે લઈ શકાય તે અંગે પૂરતી માહિતિ નથી.

શ્રી ચાંદાવતે આ અંગે વધુ વિગતો આપતા જણાવ્યું હતું કે આવી પરિસ્થિતિમાં કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રના વૈજ્ઞાનિકોએ જ્યારે ખેડુતોને કહ્યુ કે જો તમે ચણાની સુધારાની જાત આપવામાં આવે કે જે સુકારા રોગ સામે પ્રતિકારક ક્ષમતા ધરાવે છે તો શું તમે ફરી ચણાની ખેતી કરવા તૈયાર છો? ત્યારે ખેડુતોએ સહમતી આપેલ અને કહેલ કે જો કે.વી.કે. ચણાની સુધારેલી જાત આપે અને ખેડુતોનો વિદ્યા દિઠ ઉત્પાદન વધે તો ઘણા ખેડુતો આ પાક કરવા તૈયાર છીએ. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખી વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ દરમિયાન ભારત સરકાર દ્વારા રાષ્ટ્રીયન પાપ સુરક્ષા મિશન અંતર્ગત કરમડ ગામના ૧૦ હે. વિસ્તારમાં ૨૫ ખેડુતોના ખેતરે ચણાની નવી જાત વિના મુલ્યે નિદર્શન અર્થે કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર નાનાકાંધાસર દ્વારા આપવામાં આવેલ હતું. ગામના ખેડુતોને ચણા પાકની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પધ્ધતિ વિષે કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર દ્વારા કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રે તેમજ કરમડ ગામે તાલીમનું આયોજન કરી ચણાની વૈજ્ઞાનિક ખેતી વિષે માહિતગાર કરવામાં આવેલ હતાં. કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર ની દેખરેખમાં ૨૫ પસંદગી પામેલ ખેડુતો અગ્ર હરોળ નિદર્શન પોતાના ખેતરોમાં ગોઠવેલ હતું. કે.વી.કે. ના વૈજ્ઞાનિકો યજ્ઞા પાકના વાવેતરથી માંડી ઉભા પાક

દરમિયાન ખેતર મુલ્યાં કન કરી રોગ-જીવાંત વ્યદવસ્થાં પન, પિયત વધારે અગતીતા ધરાવતું કઠોળ પર ખેડુતોનું ધ્યાન સમય-સમય પર રાખ્યું હતું.

તજજ્ઞ અને કૃષિ વૈજ્ઞાનિક ડૉ.એમ.એફ ભોરણીયા અને ડૉ.બી.સી.બોચલાયએ કરમડ ગામમાં ચણા ઉત્પાદન પાબતે જણાવતા કહ્યું કે વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં કેન્દ્રભ દ્વારા પ્રથમ વખત જ આ ગામમાં ચણાના પાકનું નિદર્શન ગોઠવેલ હતું. જેના પરિણામો ખુબ જ સારા આવ્યા હતાં. ગામના બીજા ખેડુતો તથા આજુબાજુ ગામના ખેડુતો પણ નિદર્શન કરતાં ખેડુતોને પુષ્ટતા થઈ ગયા કે ચણાની જાતનું આ બિયારણ ક્યાંથી લાવ્યો છે. પાક તો ખુબ જ સારો છે, આવતા વર્ષે આ બિયારણ અમોને પણ આપજો. આમા તો સુકારો પણ નથી આવતો, આ ચણા તો ખાવામાં પણ સારા છે. એક પોપટામો તો બે-બે અને તે પણ મોટા અને ભરાવદાર દાણા છે.

ઉપરાંત કરમડ ગામના ખેડુતોને ઉભા પાક દરમિયાન પાકની ખુબ જ સારી પરિસ્થિતિ જોતાં તથા ૨૦૧૫-૧૬માં ખેડુતોનું પોતાનું તૈયાર

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર તરફથી કરમડ ગામના નિદર્શન કરતા સમસ્તક ખેડુતોને કહેવામાં આવેલ કે તમે આ બિયારણ આવતા વર્ષે એટલે કે વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે સાચવી રાખજો, આ જ બિયારણ કામ લાગી જશે અને તમારે ગામના બીજા ખેડુતોને પણ સારા ભાવમાં વેચી શકો છો, જેથી બીજા ખેડુતોને ચણાની આ સુધારેલ જાતના બિયારણ ગામમાં ઘરે બેઠા અને બજાર કરતાં સસ્તીયા કિંમતમાં મળી જાય અને ઉત્પાદન કરનાર નિદર્શનકર્તાને સારા ભાવ મળી જાય. આમ બનેમમાં ફાયદાની વાત હતી.

આમ કરમડ ગામના ખેડુતો વૈજ્ઞાનિકોની સલાહને ધ્યાનમાં રાખી ૬૦ કિલોગ્રામ જેટલું બિયારણ વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં બીજા ખેડુતોને વેચાણ માટે આપેલ અને ઓછામાં ઓછા રૂ. ૮૦,૦૦૦ નો ચોખ્ખું નફો મેળવેલ હતો તેમજ પોતાના માટે તો બિયારણ રાખ્યુ જ ખર્ચું.

ઉપરાંત કરમડ ગામના ખેડુતોને કે.વી.કે. દ્વારા ૨૦૧૬-૧૭માં પણ નિદર્શન પુરું પાડેલ તેમજ ૨૦૧૫-૧૬માં ખેડુતોનું પોતાનું તૈયાર

બિયારણ આ બનેવ થઈ વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં ચણા પાક અંતર્ગત વિસ્તાર વધી ૮૦૦ થી ૯૦૦ વિધા પહોચી ગયું અને ઉત્પાદન અધધ ૧૫૦૦૦ મણ પહોંચી ગયું. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ દરમિયાન થયેલ ૧૫૦૦૦ મણ પૈકી ૪૫૦૦ મણ ચણાનું બિયારણ ગામના ખેડુતો લખતર, પાટડી, વઢવાણ, ભાલ વિસ્તાર, અમદાવાદ તથા આજુબાજુના આશરે ૧૫૦ થી ૨૦૦ ખેડુતોને વેચવામાં આવેલ.

આ ગામના આબાલ વૃધ્ધો સહિત આજુબાજુના વિસ્તારના લોકો પણ કહે છે કે કે.વી.કે., જે.એ.યુ, સુરેન્દ્રનગરના પ્રયાસોના કારણે સુખ અને આનંદ આવ્યો છે. કરમડ ગામનાં સારી ગુણવત્તાવાળા ચણાનું બીયારણ લોકપ્રિય બન્યું છે. ચાલુ વર્ષે ફરીથી ખેડુતો તેમના ખેતરોમાં આ બીજાને બીજા ઉત્પાદન માટે વાવેતર કર્યુ છે. ચણાના પાકનું ગુણવત્તાસભર બીજા ઉત્પાદન કરી જિલ્લામાં કરમડ ગામની ઓળખ ઉભી કરેલ છે. ગામના બધા ખેડુતો આ સફળતા માટે કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રનાનો ખુબ જ મોટો ફાળો રહ્યો હોવાનું પુલ્લામ મનથી સ્વીકારે છે.

સફળ શાસક એ કે જેને શું કરવું છે એની જાણ હોય

બીજાનો ઈતિહાસ ઉપેળવાથી આપણો વર્તમાન બદલાવો નથી એ સનાતન સત્ય છે. જ્યારે વર્તમાનમાં આપણા પક્ષે શ્રેય લેવા જેવું ખાસ કરી ન હોય ત્યારે લોકો બીજાનો ઈતિહાસ ઉપેળે એ માનવીય સ્વભાવ છે. ભલે તે નાપાસ થાય અને જે લડે તે હારે. એમાં કોઈ શંકા ન હોય એ વાતમાં મહાત્મા ગાંધી અને કોન્ગ્રેસ પણ બાકાત ન જ હોય. તેમની સાથે વિશ્વાસઘાત પણ થયો હશે એ તેમની ઉધાર બાજુ થઈ તો જમા બાજુ પણ હોય છે. જો એમ ન હોત તો આઝાદી પછી દાઘકાઓ સુધી કોન્ગ્રેસે રાજ ન કર્યું હોત. લોકપ્રિય નહી હોવા છતાં અને પક્ષ પર અંકુશ ન હોવા છતાં ભારતના વડાપ્રધાન તરીકે પી. વી. નરસિંહ રાવ અને ડો. મનમોહન સિંહ ઈતિહાસ રચતા ગયા. જ્યારે અગાઉ રાજીવ ગાંધી અને હાલની વાતમાં કઈ ન થયાની વાત સૌને નહી રહી છે. આખા હતા એટલે દેખીતી રીતે નવી રોજગારીની તક પેદા કરવા માટેના અને ડો. મનમોહન સિંહ નબળા નેતા હોવાની વાતો વચ્ચે એક સફળ શાસક એટલા માટે સાબિત થયા કે તેમને શું કરવું છે એની જાણ હતી. એક વાર

માણસ શું કરવું એ બાબતે નિર્ણય લઈ લે એ પછી એ કેમ કરવું એનો આપોઆપ રસ્તો મળી જાય. એ રીતે નવો ઈતિહાસ રચવા માટે મોદી સરકાર પાસે હવે સમય તો છે પણ રસ્તો સાચો છે કે કેમ તે ખરેખર તપાસનો વિષય છે! કોન્ગ્રેસે ભ્રષ્ટાચાર, સગાવાદ, પરિવારશાહી જેવા અંધક પાપ કર્યાં છે. ડો. મનમોહન સિંહની બીજી મુદત દરમ્યાન નિર્ણય લેવાની કોન્ગ્રેસને ઈતિહાસ ઉપેળવામાં આવે છે. પ્રશ્નો ખૂબ વિકટ છે એટલે આપણી વડા પ્રધાન માટે સહાનુભૂતિ સ્વાભાવિક છે, દેશને પ્રામાણિકપણે જોઈજોઈ કરનાર વડા પ્રધાનની જરૂર છે, શબ્દોના સાથિયા પૂરનાર નહી. પી. વી. નરસિંહ રાવ અને ડો. મનમોહન સિંહનો પક્ષ પર અંકુશ નહી હોવા છતાં, સ્પષ્ટ બહુમતી નહી હોવા છતાં, વ્યક્તિત્વ કે કરિશ્મા નહી હોવા છતાં અપેક્ષા કરતાં ધન્યું વધુ કરીને ગયા એનું એક જ રહસ્ય છે; કેમ કે તેઓ એ મત બગડેલાને સુધારવા માટે હતા. એ મત સર્વશાહી વિકાસ માટે હતા. ખાસ કરીને યુવાનોએ પોતાની આર્કાશ પૂરી કરવાની અપેક્ષાને રાજીવ ગાંધી ટેલિકોમ રેવલ્યુશન કરીને અમર થઈ ગયા. નરસિંહ રાવ અને ડો. મનમોહન સિંહ નબળા નેતા હોવાની વાતો વચ્ચે એક સફળ શાસક એટલા માટે સાબિત થયા કે તેમને શું કરવું છે એની જાણ હતી. એક વાર

આવા હતા. ત્યારે રોજગારીના પ્રશ્ને ભારતના વડા પ્રધાન નરેંદ્ર મોદીએ કોઈ દેહ પગલાં લેવાં પડશે. નિર્ણાયક કદમ ઉઠાવવા જેટલી હામ અને અનુકૂળતા જણાતી નથી એટલે કોન્ગ્રેસને ઈતિહાસ ઉપેળવામાં આવે છે. પ્રશ્નો ખૂબ વિકટ છે એટલે આપણી વડા પ્રધાન માટે સહાનુભૂતિ સ્વાભાવિક છે, દેશને પ્રામાણિકપણે જોઈજોઈ કરનાર વડા પ્રધાનની જરૂર છે, શબ્દોના સાથિયા પૂરનાર નહી. પી. વી. નરસિંહ રાવ અને ડો. મનમોહન સિંહનો પક્ષ પર અંકુશ નહી હોવા છતાં, સ્પષ્ટ બહુમતી નહી હોવા છતાં, વ્યક્તિત્વ કે કરિશ્મા નહી હોવા છતાં અપેક્ષા કરતાં ધન્યું વધુ કરીને ગયા એનું એક જ રહસ્ય છે; કેમ કે તેઓ એ મત બગડેલાને સુધારવા માટે હતા. એ મત સર્વશાહી વિકાસ માટે હતા. ખાસ કરીને યુવાનોએ પોતાની આર્કાશ પૂરી કરવાની અપેક્ષાને રાજીવ ગાંધી ટેલિકોમ રેવલ્યુશન કરીને અમર થઈ ગયા. નરસિંહ રાવ અને ડો. મનમોહન સિંહ નબળા નેતા હોવાની વાતો વચ્ચે એક સફળ શાસક એટલા માટે સાબિત થયા કે તેમને શું કરવું છે એની જાણ હતી. એક વાર

||
||
||